

Hiv – hva bør du vite?

Hva bør en farmasøyt kjenne til – og hva kan du gjøre?

FAKTA OM HIV

Hiv (humant immunsviktvirus) er et retrovirus som angriper deler av immunsystemet og svekker dette, slik at kroppen over tid ikke er i stand til å stå imot hverdagslige infeksjoner.

Hiv smitter gjennom seksuell kontakt (90 prosent), blod (blodoverføring og deling av sprøyter) og fra mor til barn, enten gjennom graviditeten, ved fødsel eller ved amming.

Det lever i dag 4500–5000 personer med hiv i Norge, og cirka 4200 personer bruker antiretroviral terapi (ART) for å supprimere viruset. Antall nysmittede ligger årlig på cirka 220 tilfeller.

Vil du vite mer?

Retningslinjer
www.hivfag.no

Liverpool interactions database
www.hiv-druginteractions.org

European AIDS Clinical Society
www.eacsociety.org

Interesseorganisasjoner
www.hivnorge.no

TEKST: Øivind Stortuen Gjeffe, master i farmasi, Sykehusapoteket Oslo, Ullevål

Vanligste symptomer

Mellom 50 og 70 prosent får symptomer, og de første symptomene kommer etter 2–4 uker. Symptomene er vanskelig å skille fra andre virussykdommer og innebærer feber, vondt i halsen, forstørrede lymfeknuter, utslett samt muskel- og leddsmærter.

Deretter kommer en lang asymptomatisk periode der immunsystemet svekkes gradvis over flere år, til et nivå der andre opportunistiske patogener gir sykdom (da kalles tilstanden aids). Uten behandling med ART vil fortsatt rundt 50 prosent være uten tegn til opportunistisk sykdom etter 10 år.

Medisinsk behandling

Dagens behandlingsanbefalinger innebærer alltid ART. Det anbefales å starte behandlingen så raskt som mulig for å opprettholde immunforsvarets evner.

Ved oppstart er integrasehemmere (INSTI) førstevalget; dolutegravir, biktgravir, raltegravir, elvitegravir. Alternativer er proteasehemmeren (PI); darunavir eller ikke-nukleosid revers transkriptasehemmeren (NNRTI); rilpivirin. I tillegg inngår 2 nukleosidanaloger (NRTI) i behandlingen, enten emtricitabin/tenofovir eller abakavir/lamivudin.

Infeksjonslege vil prøve å finne en kombinasjon som passer med pasientens sykdomsforløp, andre medisiner og pasientens livssituasjon. Skifte av behandlingsregime gjøres ganske ofte på grunn av bivirkninger,

interaksjoner, livssituasjon og problemer med inntak av mat. Pris har også blitt en faktor på grunn av generika og anbud.

Det er åpnet for at 2-medikamentregimer kan brukes som oppstartsbehandling (under visse betingelser) og som vedlikeholdsbehandling.

Hivpositive som er velbehandlet på ART (hiv-RNA under 50 kopier/ml) og ikke har andre seksuelt overførbare sykdommer, er i praksis ikke smittsomme.

PrEP (preeksponeringsprofylakse) og PEP (posteksponeringsprofylakse) er viktige behandlingsprinsipper for å forebygge smitte. Les mer om PrEP og PEP på www.hivfag.no.

Det finnes per i dag ingen effektiv kur mot hiv.

Hvordan kan farmasøyt bidra?

- Etterlevelse av behandlingen er ekstremt viktig ved medisiner av hiv. Hovedregelen er at medisinen må tas daglig for å opprettholde virus-supprimering. Dårlig etterlevelse øker faren for virusmutasjoner og dermed resistensutvikling. Derfor er det viktig at pasienten forstår dette og blir oppmuntret til følge doseringen.
- Enkelte behandlingsregimer inneholder en booster (ritonavir, kobicistat), som hemmer hovedsakelig CYP3A (men også CYP2D6), for å øke halveringstiden til et av virkestoffene. Da slipper man med én dosering daglig, men gir samtidig opphav til mange interaksjoner. Ved interaksjonssjekk anbefales Liverpool interactions database, som har spesialisert seg på interaksjoner med hivlegemidler. Infeksjonslege vil rutinemessig sjekke for interaksjoner. Men sjekk likevel, spesielt hvis det er flere forskrivere.
- Sjekk også for interaksjoner med naturmidler, naturlegemidler og kosttilskudd.
- Hivlegemidler gir en del bivirkninger. Hvis det er sannsynlig at hivbehandling er årsak til bivirkninger, henvis til forskrivende institusjon for vurdering av behandlingen.
- Det er fremdeles knyttet en del stigma til hiv, noe som gjør at noen av pasientene er tilbakeholdne og lukkede. Selv om det høres banalt ut, gi dem samme oppmerksomhet du gir alle andre! Det å hente ut hivmedisin må være like vanlig som å hente ut et hvilket som helst legemiddel i et apotek.